

Синдром «професійного вигорання» та професійна кар'єра працівників освітніх організацій: ґендерні аспекти / за наук. ред. С. Д. Максименка, Л. М. Карамушки, Т. В. Зайчикової. К.: Міленіум, 2006. 368 с.

5. Чеканська Л. М. Особливості психологічної профілактики професійного вигорання у педагогів. *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка*:

матеріали VII Міжнар. наук.-прак. конф., 10 грудня 2020 р., м. Суми: у 2 ч. – Суми: ФОП Цьома С.П., 2020. Ч. 2. С. 211–217.

Мітягіна Світлана,

методист науково-методичного центру виховної роботи, позашкільної освіти та моніторингових досліджень Хмельницького ОІППО імені Анатолія Назаренка

Виявлення негативних наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах як напрямок внутрішніх досліджень у закладах ЗСО

Анотація. У тезах окреслюються можливості та об'єктивні обмеження закладів ЗСО щодо вивчення наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах. Піднімається питання про важливість поєднання тактичного й стратегічного підходів у проведенні таких досліджень.

Ключові слова: внутрішні дослідження, здійснення освітньої діяльності в кризових умовах.

Починаючи з березня 2020 р. система загальної середньої освіти функціонує в кризових умовах. Загальнодержавний карантин, обумовлений пандемією COVID-19, спричинив різкі та кардинальні зміни в роботі шкіл. Разючі зміни в практиці організації освітнього процесу спричинили вплив на всіх його учасників, що мало неминуче позначитися на педагогічній діяльності освітян та результативності навчання здобувачів освіти. Початок повномасштабної війни проти України не лише став потужним стресовим чинником для всіх учасників освітнього процесу, а й кардинально змінив спосіб життя українців, зокрема умови праці та навчання. Отже, школа довгий період функціонує в кризових умовах, систематично стикаючись із новими викликами.

Значні зміни в умовах забезпечення освітнього процесу позначаються на різних аспектах функціонування закладів освіти. Ідеться і про якість надання освітніх послуг, і про результативність навчання здобувачів освіти, і про успішність процесу

соціалізації здобувачів освіти, і про професійне зростання педагогічних працівників, і про мотивацію здобувачів освіти до навчання та педагогічних працівників – до професійного вдосконалення тощо. Керівники закладів освіти, педагогічні колективи, батьки здобувачів освіти усвідомлюють, що вкрай актуальним сьогодні є питання оцінки стану функціонування закладів освіти та їхніх окремих складових. Це є необхідним кроком задля усунення проблем і недоліків, що вже існують, а також прогнозування динаміки розвитку закладів і їхніх складових, запобігання зниженню рівня якості освіти.

З прикладної точки зору надзвичайно важливо усвідомлювати складність, комплексність, масштабність змісту поняття «освітні втрати». Коли ж ідеться про втрати, завдані функціонуванню окремого закладу ЗСО та, відповідно, окремим здобувачам освіти, питання їх дослідження та тим більше вимірювання (воно є можливим лише із застосуванням спеціальних методик) викликає чи не більші складності. Окремим закладам освіти практично неможливо забезпечити здійснення масштабного, різноаспектного дослідження освітніх втрат, адже відсутні відповідні дослідницькі методики та інструментарій, а педагогічні працівники не мають спеціалізованої підготовки для коректного проведення дослідницьких заходів.

За відсутності рекомендованої Міністерством освіти і науки України єдиної методики дослідження освітніх втрат заклади освіти мусять самостійно визначати свій підхід до вивчення цієї проблеми. З урахуванням комплексності й складності поняття «освітні втрати» переважно йдеться про дослідження лише певних його складових. З цієї точки зору можна говорити радше про дослідження наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах. Попри готовність педагогічних колективів забезпечити максимальну повноту й коректність досліджень вони носитимуть обмежений характер: найчастіше це буде вивчення лише окремих аспектів проблеми на базовому рівні. Попри зазначені обмеження за своїм призначенням такі дослідження будуть спрямовані на виявлення окремих освітніх втрат та сприятимуть подальшому визначенню шляхів їх компенсації. Внутрішні дослідження в закладі ЗСО можуть принести значну користь усім категоріям учасників освітнього процесу, навіть якщо дослідницька увага буде спрямована на вивчення вузького кола питань.

Визначаючи власний підхід до вивчення наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах, керівництву закладу важливо об'єктивно оцінювати реальні ресурси, які воно може застосувати для проведення дослідження. Ідеться,

з-поміж іншого, про наявність у закладі педагогічних працівників, котрі мають досвід науково-дослідницької діяльності, володіють дослідницькими методами, готові опікуватися означеним напрямком роботи. Саме від цього, насамперед, залежить, які аспекти функціонування закладу можуть вивчатися в конкретний період часу та застосування яких методів збору даних буде доцільним.

Будь-які дослідження, що проводяться в закладі ЗСО, спрямовані на отримання інформації, необхідної для подальшого вдосконалення функціонування закладу та його окремих складових. Ідеться про намагання керівництва, педагогічного колективу, батьків здобувачів освіти (повноправних партнерів, котрі спільними зусиллями прагнуть забезпечити здобувачам освіти максимально комфортні умови для навчання й гармонійного всебічного розвитку, отримання освіти високої якості):

- вчасно виявляти проблеми й недоліки в діяльності закладу освіти та його окремих складових з метою їх усунення;

- регулярно виявляти раніше неусвідомлені ресурси, які можуть приносити користь закладу освіти в цілому, педагогічному колективу та здобувачам освіти зокрема;

- прогнозувати динаміку розвитку закладу освіти та його складових з метою коригування цього процесу та досягнення якомога вищого рівня якості освіти.

Коли йдеться про організацію та проведення досліджень, спрямованих на виявлення негативних наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах, зазначені цілі є також актуальними. Утім, по-перше, цей перелік розширюється, а по-друге, у дослідницької діяльності з'являються специфічні акценти. Особливими цілями таких досліджень будуть намагання систематично виявляти ті аспекти освітньої діяльності закладу, які вже зазнали та, вірогідно, продовжують зазнавати негативного впливу з боку об'єктивних чинників (кризових умов), задля вчасної та максимально можливої компенсації зниження рівня якості функціонування закладу в тих чи інших аспектах.

Коли йдеться про проведення досліджень, спрямованих на вивчення негативних наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах, поєднуються два підходи – тактичний та стратегічний. Стратегічний підхід передбачає намагання забезпечити заклад інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень, ефективного коригування освітнього процесу, вдосконалення окремих складових закладу задля його успішного розвитку в майбутньому. Ідеться про те, що завдяки проведенню досліджень керівництво

закладу й інші категорії учасників освітнього процесу (та зовнішні партнери закладу) зможуть долати проблеми, що виникають, та не припиняти розвитку й вдосконалення закладу. За такого підходу позитивні наслідки досліджень та подальшої роботи на підґрунті їхніх результатів мають отримувати як сьгоднішні здобувачі освіти, так і ті, котрі навчатимуться в закладі в майбутньому. Це стосується й педагогічного колективу: увага дослідників та осіб, котрі на підставі результатів проведених досліджень вироблятимуть рекомендації щодо покращення ситуації, зосереджена не лише на умовах, у яких працює педагогічний колектив сьогодні, а й на тому, якими ці умови мають і можуть стати в майбутньому.

Другий підхід – тактичний, і він є не менш важливим. Він передбачає реалізацію оперативних заходів, спрямованих на усунення негативних наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах. Ідеться про те, що керівництво має забезпечувати і дослідження стану функціонування закладу освіти та результатів його діяльності, і вироблення рекомендацій щодо усунення виявлених проблем і недоліків, і якомога більш швидко реалізацію цих рекомендацій. Іншими словами, йдеться про те, що ставиться ціль встигнути максимально компенсувати заподіяну кризовими умовами шкоду якості здобутої освіти тим особам, котрі навчаються в закладі сьогодні. Звісно, у фокусі уваги дослідників та керівництва закладу перебувають не лише здобувачі освіти, передбачається й вчасна допомога педагогічним працівникам.

Отже, дослідження негативних наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах вимагає і стратегічного, і тактичного підходів. Це поєднання здатне забезпечувати функціонування закладу на задовільному (або значно вищому за задовільний) рівні та сприяти його стабільному розвитку.

Таким чином, перед організаторами внутрішніх досліджень негативних наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах стоять, з-поміж інших, такі завдання:

- оцінити реальні ресурси закладу освіти (матеріально-технічні, людські, інтелектуальні, часові тощо) та з урахуванням їх визначити аспекти функціонування закладу, які можуть досліджуватися;
- забезпечити підготовку (у тому числі навчання, самоосвітню діяльність, отримання консультацій та іншої допомоги з боку фахівців) педагогічних працівників, котрі опікуватимуться організацією та проведенням досліджень;
- залучити до проведення досліджень батьків здобувачів освіти, здобувачів освіти, працівників закладу, а також (за потреби) зовнішніх партнерів закладу;

- розробити або отримати від науковців методичку дослідження та інструментарій;
- здійснити збір даних обраними методами дослідження;
- забезпечити коректні аналіз та інтерпретацію отриманих у ході дослідження даних;
- зробити висновки щодо негативних наслідків здійснення освітньої діяльності в кризових умовах, що були виявлені в ході дослідження;
- із залученням інших фахівців виробити рекомендації щодо усунення виявлених проблем і недоліків.

Окреслений алгоритм дій дозволить керівництву закладу освіти приймати ґрунтовні управлінські рішення та організовувати корегувальну роботу в закладі у тісній співпраці усіх учасників освітнього процесу – педагогічного колективу, здобувачів освіти та їхніх батьків, а також зовнішніх партнерів закладу.

Молоток Альона,
вихователь
Судилківського ЗДО « Колосок»
Хмельницької області
Шепетівського району
Судилківської ОТГ

Організація онлайн-середовища для дітей дошкільного віку

Анотація. У статті висвітлюються форми та методи роботи закладів освіти в умовах військового стану в процесі організації онлайн-занять, описані вікові особливості навчально-виховної роботи при онлайн-навчанні, розкриваються поняття «дистанційна освіта».

Ключові слова освітній процес, дистанційна освіта, психологічна допомога, онлайн-навчання.

Збройний напад на Україну створив безпосередню та зростаючу загрозу життю й добробуту 7,5 млн. українських дітей.

За даними ЮНІСЕФ станом на 6 квітня через війну кількість тимчасово переміщених осіб усередині України перевищила 7,1 мільйона людей. У 49,4 % з них у родині є щонайменше одна дитина.